

Т. Л. ШЕРЕД ОПИТ

Превод от английски: [Неизвестен], 1972

chitanka.info

Изсвистяха гуми, пред входа на службата за сигурност спря кола и един капитан, слязъл от колата, заедно с майора, който го чакаше, се заизкачва по стълбите. Генералът от службата за сигурност беше в кабинета си. При влизането им той стана и сухо протегна ръка. Капитанът извади от полевата си чанта тлъста пачка листове и ги сложи в генералската ръка. Генералът освободи офицерите и натисна звънеца. В стаята влезе човек с дебели очила. Той пое подадените му от генерала листове и започна да чете на глас:

„Драги Джо!

Заех се с тези записки само за да убия времето си, защото ми омръзна да гледам през прозореца на ареста. Едва когато почти ги свършвах, ми стана ясно какъв обрат приемат събитията. Ти си единственият от моите познати, който може да се добере до мене, а прочитайки записките ми, ще разбереш защо е необходимо да направиш това.

Безинтересно е кой ще ти ги предаде — възможно е той да не желае впоследствие да го познаваш. Помни за това и за бога, Джо, побързай!

Моята бавност стана щастлива причина за всичко. Закъснях за автобуса. Набутах куфара в автоматичната камера за съхранение и се отправих да убия времето, което ми оставаше до следващия автобус. Ти навярно знаеш тази автогара — на бул. «Вашингтон», недалече от «Мичиган авеню». Евтини кина, будки, десетки пивници и ресторанти, предлагащи бифтек, хляб с масло и кафе за 40 цента. Обичам да разглеждам витрини, наблъскани с какво ли не — от електрическите самообръсначки и комплектите гаечни ключове до изкуствените челюсти. И сега, имайки на разположение цял час, тръгнах да се разхождам по «Мичиган авеню» с намерение да се върна по другата страна. В този район живеят много китайци и мексиканци. Китайците са съдържатели на ресторанти, а мексиканците приготвяват блюда от «домашната южна кухня». Между Четвърта и Пета улица се спрях пред някакво подобие на кинотеатър — прозорец боядисан в черно, обяви, ръчно написани на испански: «Детройтска премиера... филм с хиляда статисти... Направен само за една седмица... Десет цента.» Няколкото залепени за стъклото фотографии показваха някакви препускащи конници и нещо, подобно на яростна сеч. И всичко това за десет цента. Беше по вкуса ми.

Всички в салончето пушеха. Аз също извадих цигара и унилият мексиканец, на когото връчих своите десет цента, ми хвърли дълъг въпросителен поглед. Аз му отговорих със същия. Той затвори вратата и изгаси осветлението. След пет минути старият проектор зажува. Нито встъпителни титри, нито името на режисьора, нито названието на някаква фирма — само бял трепкащ квадрат и веднага след това на едър план брадата физиономия с надпис «Кортес». След него пъстър, обкичен в пера индианец — «Гватемусин, приемникът на Монтесума». Снимани отгоре изумителни модели на старинни здания — «Градът Мексико, 1521 година». Кадри с допотопни, зареждащи се откъм дулата оръдия, изхвърлящи гюлета, парчета от камъни, умиращи бледи индианци, лееща се кръв... Лентата направо ме удиви. Никакви драскотини и слепвания, характерни за старите филми.

Едва когато филмът приключи с един грандиозен пожар на общ план, аз започнах малко по малко да разбирам. За тези дребни пари не можеха да се наемат хиляди статисти и да се изработят декори с такива мащаби. Триковите снимки на падане дори от десетметрова височина са свързани със сума, от която на счетоводителите им прилошава, а стените тук бяха далеч по-високи. Всичко това се връзваше лошо с неумел монтаж и отсъствието на звук. Изглеждаше, че филмът е сниман в добрите стари дни на нямото кино. Но този, който току-що видях, беше снет на цветна лента! Повече от всичко той приличаше на добре отрепетиран и лошо поставен документален филм.

Мексиканците излизаха лениво от помещението и аз тръгнах след тях, но поспрях около унилия киномеханик, който пренавиваше лентата. Попитах го откъде има този филм.

Той отговори, че го е заснел сам. Приех съобщението му с невъзмутима вежливост и той разбра, че не му вярвам. Изправи се.

— Вие не ми вярвате, нали?

Отговорих му, че заключението му е абсолютно правилно, и добавих, че бързам за автобуса.

— Но кажете, защо не ми вярвате?

— Вижте — отговорих аз, — такива филми не се пускат на шестнадесетмилиметрова лента. Вие сте го взели от копие, заснето на тридесет и пет милиметрова лента.

И аз изброих още някакви различия на любителските филми от холивудските. Когато завърших, той пуши мълчаливо около минута.

— Ясно... — Киномеханикът извади лентата от апарата и затвори прозорчето. — Тук имам малко пиво...

Съгласих се, че пивото е много хубаво нещо, но автобусът... Е, добре, една бутилка може...

Върху масата се появиха картонени чашки и бутилка портер.

Той чувствуваше необходимост да се изкаже. И разхождайки се назад-напред, като се блъскаше в столовете, той ми разказа цялата си история.

Наричал се Мигел Хосе Сапата Лавяда. Казах му моето име — Лефко, Ед Лефко. Родителите му пристигнали в Щатите някъде през двадесетте години и оттогава садели и прибирали захарно цвекло. Те могли само да се радват, когато на големия им син се удало да се измъкне от мичиганските полета, из които те превивали гръб година след година — той получил малка стипендия, за да продължи образованието си. Стипендията била кратковременна и за да продължи учението си и да не умре от глад, той работил в гаражи, карал камиони, продавал четки. Но не му се удало да получи диплом, защото го взели войник. В армията имал работа с радиолокационни установки, след това го демобилизирали и тези години не му оставили нищо освен смътни идеи. В този момент не било трудно да намери прилична работа и в края на краищата събрал достатъчно, за да вземе под наем машината с принадлежностите и радиооборудването. След година постигнал целта си. Нагладувал се, измършавял и изпаднал в пълно нервно изтощение. Но така или иначе конструирал «това»!

«Това» той поместил в кутия от радиограмофон и за удобство, и за маскировка. По причини, които ще станат ясни по-късно, не рискувал да иска патент. Аз разгледах «това» внимателно и подробно. На мястото на копчетата за звука и настройката имаше циферблати с разни ключове. На големия имаше деление от едно до двадесет и четири, а на двата други — от едно до шестдесет. На останалите нямаше цифри. Неразгадаем шкаф, в който се криеше чудото...

Кой не обича да сънува наяве? Навярно всеки човек мислено е откривал приказни богатства, придобивал е световна слава, живял е живот, пълен със завладяващи приключения. Но да седиш на стола, попивайки добро пиво и изведнъж да разбереш, че мечтата на столетията вече не е мечта, а реалност, да се почувствуваш бог, съзнавайки, че стига само да завъртиш два ключа, и ще можеш да

видиш който и да е човек, живял когато и да е на Земята, че можеш да станеш очевиден на всяко събитие, стига само то да се е случило — това и досега не ми се побира в главата напълно.

Апаратът на Майк беше наистина фантастично откритие.

Знам само, че работата е във високите честоти. И че в апарата има много живак, мед и всякакви проводници от евтини и разпространени метали, но какво става в него и как, а главното — защо — това лежи извън сферата на моите познания. Светлината притежава маса и енергия и тази маса непрестанно губи някаква своя част и може да бъде обърната отново в електрическа енергия или в каквото щещ дявол. Майк Лавяда казва сам, че той не е открил нищо ново, че още отдавна преди войната този ефект е наблюдаван неведнъж от учени като Комптън, Майкелсън и Пфайфер, но те го сметнали за съвсем странично, с нищо неинтересно явление. А и в това време всичко било засенчено от изследванията в областта на атомната енергия.

Когато малко дойдох на себе си, Майк пусна апарата и още веднъж ми продемонстрира моето минало. Показа ми какво съм правил в предните два-три дни, бара, в който бях снощи.

Като запали лампата, той каза:

— Посредством този апарат можете да видите своето минало и миналото на човечеството. Може да се издигнете където искате и да се спуснете във всяка пропаст, когато и където искате. Да откривате заровени съкровища.

— Но как да започнеш бизнес без пари?

Аз не знаех това и той продължи:

— Дадох обявление във вестниците, че откривам загубени предмети. И първият, който дойде при мен, беше полицаят, който ми поиска да му покажа разрешение за такава частна практика. А посредством апарата аз наблюдавах как крупните борсови дейци в страната продаваха и купуваха акции, как планираха в канторите си милионни операции. Но какво, според вас, би произлязло, ако се опитвах да търгувам с борсови предсказания? Аз наблюдавах как отряд перуански индианци закопа втория гроб на инката Агуаталп, но нямах пари нито за билет до Перу, нито за инструменти и взрив, за да се добера до съкровището. — Той стана, донесе още две бутилки и продължи да разказва, а у мен започнаха да се избистрят някакви идеи. — Аз видях — говореше той — как краснописци преписваха книги,

изгорели заедно с Александрийската библиотека, но ако бях изготвил копия от тях, кой би ги купил и кой би ми повярвал? Какво би станало, ако отидех в университета и посъветвах тамошните историци да внесат поправки в своите лекции? Колко хора биха ми забили с удоволствие нож в гърба, знаейки, че съм видял как те са убивали, крали и после вземали душ? Къде щях да се намеря, ако бях опитал да търгувам с фотографиите на Вашингтон, Цезар или Христос, които можех да имам!

Аз се съгласих, че щяха да го затворят в лудницата.

— Майк — казах аз, — да допием това пиво, а после да отидем някъде, където можем да изпием още, и, извинявай, да позакусим. Трябва да поговорим за още много неща.

И ние поговорихме.

Пивото е отлична смазка, а аз умея да бъда убедителен и когато излязохме от заведението, между нас съществуваше пълно взаимно съгласие.

Доколкото си спомням, не подкрепихме договора си дори с ръкостискане, но и досега си оставаме партньори, макар оттогава да изминаха шест години. Няма човек, когото бих могъл да уважавам повече от Майк, а и той, по моему, не се отнася зле към мен.

С апарата започнахме да правим снимки на компрометиращи моменти от живота на богаташи и да ги принуждаваме да откупват негативите!

По този начин ние получихме необходимите пари. Сумата не беше голяма, но за начало бе напълно достатъчна. Започнахме с оглеждането на подходящо здание — по-точно оглеждаше го Майк, защото аз отлетях за месец на изток, в Рочестър. Майк нае помещение в една бивша банка. Обзаведохме кантора с целия възможен разкош: апарат за пречистване на въздуха, портативен бар, електрооборудване, каквото Майк можеше само да мечтае, и секретарка блондинка, която мислеше, че служи в експериментална лаборатория на крупна електрическа компания.

Когато «студиото» беше обзаведено, Майк се прехвърли там. А блондинката пристъпи към изпълнението на своите задължения, които се изчерпваха с това, че четеше любовни романи и отговаряше с «не» на всички представители на търговски фирми, които искаха да ни предложат стока. Аз заминах за Холивуд.

Наложи ми се да се ровя в Централния архив цяла седмица, преди да намеря всичко, което ми беше нужно, а за да намеря камера, работеща с лента «трикольор», ми трябваше още месец. Успокоих се, когато се върнах в Детройт. От Рочестър вече беше пристигнала голяма панорамна кинокамера и цял вагон цветни ленти. Можехме да започнем.

Първият филм, който направихме, беше за живота на Александър Македонски. Крайният резултат от работата с апарата се оказа блестящ. Макар че филмът още не беше монтиран и озвучен, личеше, че сме създали прекрасно нещо. Александър беше като жив. Апаратът на Майк бе пресъздал епизодите от живота му с такава точност, сякаш се бяха случили вчера.

Предстоеше ни да заминем за Лос Анджелиз и Холивуд, за да озвучим филма си и да намерим някои дубльори. След два дни тръгнахме. С нас дойде и нашата секретарка Рут.

С пристигането си в Лос Анджелиз Рут тръгна да купи тоалети за себе си и за нас. Съобщихме ѝ размерите си и ѝ дадохме достатъчно пари, за да ѝ бъде лесно и с пренасянето. А ние с Майк се заехме с телефона. После позакусихме и седнахме, скръстили ръце, докато портиерът не позвъня, че мистър Джонсън, притежателят на филмовата къща, заради когото бяхме дошли, иска да ни види.

Ли Джонсън се оказа енергичен, висок човек, не много красив, привикнал да говори кратко и делово. Съобщихме му, че му предлагаме да направи филм.

Очите му светнаха.

— Работата стои не съвсем така, както мислите — казах аз. — Осемдесет процента от филма вече са готови.

Той се интересува защо в такъв случай сме се обърнали към него.

— Заснели сме повече от две хиляди метра «трикольор». Не си правете труд да питате къде и кога сме я получили. Но лентата не е озвучена. Нужно ни е да се озвучи и тук-там да се въведе диалог.

Той кимна.

— Това не е трудно. В какво състояние е лентата?

— В безупречно. В момента тя се намира в сейфа на хотела. Трябва да дозаснемем някои епизоди, ще ни са нужни дубльори. При

това те ще трябва да се задоволят с паричното възнаграждение, за да не ги упоменаваме в титрите — казах аз.

И добавих, че ще им заплатим добре, но при едно условие: трябва да държат езика си зад зъбите до появата на филма на екрана. А може би и след това.

— Преди да се договаряме за условията, аз бих искал да видя вашия материал — каза Джонсън, ставайки. — Аз не зная ще можем ли...

Прожекцията трая час и петдесет минути. Ние и двамата следяхме Джонсън, като котка миша дупка. Накрая се мярнаха заключителните кадри. Джонсън натисна бутона, полилеите светнаха и той се стрелна към нас.

— Откъде имате тази лента?

Аз хвърлих въдицата.

— Не е снимана тук. А къде — не е важно.

Джонсън глътна въдицата заедно с примамката и тапата.

— В Европа! Хм-м... Германия. Не... Франция. Може би Русия — Айнщайн... или Айзенщайн, как му беше фамилията?

Аз поклатих глава.

— Не познахте. Мога да ви кажа само едно: всички тези, които са се снимали в този филм и са взели участие в работата над него, сега или са в течение на работата, или са мъртви. Но при тези последните могат да се намерят наследници... Е, вие разбирате какво имам предвид.

— Разбира се, така е по-надеждно. По-добре да не се рискува — той се замисли, а после каза на киномеханика: — Повикайте Бернщайн. И още... Кеслер и Марс.

Киномеханикът излезе и след няколко минути заедно със звукооператора Бернщайн в залата влязоха и Кеслер, широкоплещест здравеняк, и Марс, нервен млад човек, който пушеше, без да вдишва. Джонсън ни запозна и после ни попита ще се съгласим ли още веднъж да покажем нашия филм.

— С удоволствие. На нас той ни харесва повече, отколкото на вас.

Тук аз не бях прав. Едва запалихме осветлението, и Кеслер, Марс и Бернщайн се нахвърлиха върху нас с въпроси. Ние им отговоряхме в

същия дух, както на Джонсън, но ни беше приятно, че филмът ги е поразил.

Кеслер се проклетисваше.

— Бих искал да зная кой е операторът. Дявол да го вземе, такива снимки не съм виждал от времето на «Бенхур»^[1], само че тези са по-хубави!

— Мога да ви отговоря на това. Филмът е заснет от момчетата, с които беседвате в момента. Благодаря ви за добрата дума.

И четиримата ни зяпнаха недоверчиво. Накрая Джонсън наруши напрегнатото мълчание:

— Е, а какво ще правим по-нататък?

И ние преминахме към работата. Майк, както обикновено, седеше безучастен, предоставяйки ми да водя преговорите.

— Искаме да го озвучим.

— С огромно удоволствие — каза Бернщайн.

— Ще са ни нужни десетки дубльори, приличащи на актьорите, които току-що видяхте.

— Това е лесно — уверено заяви Джонсън, — в централния архив има фотографии на всички, които, макар и веднъж, са се появявали на екрана, като се започне от деветстотин и първа година.

Лесно и просто.

Не, съвсем не искам да кажа, че работата беше лесна — през следващите няколко месеца бяхме затрупани до гуша. В Централния архив намерихме само една фотография, подобна на Александър — фотографията на статист, комуто беше омръзнало да чака роля и беше заминал в неизвестно направление. А когато дубльорите бяха подбрани, се наложиха безконечни репетиции с костюмерите и декораторите.

Най-после филмът беше готов.

Той излезе по екраните едновременно в Ню Йорк и в Холивуд. Ние тържествено се отправихме на премиерата. А колко е приятно да седиш сутринта на килима и да се опиваш от хвалебствените рецензии! Но още по-приятно е да забогатееш за една вечер. Джонсън и неговите момчета също не останаха излъгани. До нашето запознанство той беше седял на сухо и сега не по-малко от нас се наслаждаваше на финансовия си успех.

Слухът, че сме разработили нов метод за трикови снимки, се разнесе из Холивуд. И всички най-крупни филмови компании загоряха от желание да придобият изключително право над него, защото това обещаваше значителна икономия. Ние получихме няколко твърде изгодни предложения — така във всеки случай се струваше на Джонсън, но ние му заявихме, че на другия ден заминаваме за Детройт, а на него оставяме да отбранява крепостта, докато отсъствуваме. В Детройт незабавно се захем с работата, уверени, че вървим по верен път. Предстоеше ни нова работа — пълнометражен художествен филм.

Отново избрахме историческа тема. Но този път се опитахме да направим това, което направи Гибон в «Упадък и разрушение на Римската империя». И, струва ми се, в общи линии това ни се удаде. Разбира се, за четири часа не е възможно да се обхванат цялостно две хилядолетия, но е възможно — както ние направихме това — да се покаже постепенното разложение на великата цивилизация и да се подчертае доколко мъчителен е този процес.

«Рим» излезе на екраните в определения срок и рецензиите и този път бяха доброжелателни. Макар че «доброжелателни» не е точната дума за отзивите, след които опашките за билети опасваха няколко квартала.

С нашия трети филм «Пламъци над Франция» настъпихме няколко души по мазола. За щастие във Франция по това време управляваше либерално правителство, което ни оказа всестранна подкрепа. По наша молба то публикува редица документи, които събираха прахоляка из тайните архиви на Националната библиотека. Вече забравих името на поредния неизменен претендент за френския трон. Той ни даде под съд — мене и Майк, — протестирайки против развенчаването на славната Бурбонска династия. Така му подшушнал един от вездесъщите агенти на Марс. Адвокатът, който Джонсън ни намери, доведе делото до процес и го превърна във фарс — претендентът не получи нито грош възмездие. Самуелс, адвокатът и Марс лапнаха премиалните, а претендентът се измъкна в Хондурас.

Горе-долу тогава тонът на пресата започна да се променя. До този момент на нас гледаха като на нещо средно между Шекспир и съдържатели на панаирна въртележка. Но сега, когато започнаха да се появяват на бял свят отдавна забравени неприятни факти, няколко

заядливи песимисти започнаха да намекуват, че ние, видиш ли, сме вредна двойка. «Някои неща не заслужават да се ровят.»

През цялото време чак до «Пламъци над Франция» ние с Майк, макар и да работехме заедно, си поставяхме различни крайни цели — Майк беше побъркан от мисълта да направи света по-добър, да унищожи самата възможност за война. Той постоянно повтаряше: «Войните са довели почти цялата история на човечеството само до едно усилие — да преживее. А сега, получавайки в ръцете си атома, то разполага със средството за своето пълно унищожение. И ако е по силите ми да направя така, че да предотвратя катастрофата, ще го направя, Ед, кълна се в бога! Иначе няма защо да се живее. И това не са празни приказки.»

Да, това не бяха празни приказки. Майк ми разказа за своята заветна цел още в първия ден на нашето запознанство. Тогава помислих, че той просто се е разфантазирал от глад. Апаратът му ми се стори само средство за постигане на лично благополучие. И се надявах, че скоро ще започне да мисли като мен. Но се излъгах.

Ако живееш и работиш рамо до рамо с хубав човек, неволно започваш да се възхищаваш и от качествата, които го правят хубав. И неусетно бедите на човечеството започват да те тревожат. Поне с мен стана така. Когато разбрах колко прекрасен би могъл да стане нашият свят без предателството и войната, победи гледището на Майк. Струва ми се, това стана, докато работехме над «Пламъците», но точното време е без значение. Важното е това, че от този момент разногласията между нас изчезнаха.

Следващите два филма пуснахме непосредствено един след друг. «Свобода за американците» — за войната за независимост, и «Братя и оръдия» — за войната на Севера с Юга. И моментално всеки трети политик, множество от тъй наричаните «просветители» и всички патриоти — професионали, възжаждаха нашата кръв. Всички местни отделения на «Дъщерите на американската революция», «Синове на ветераните от Севера» и «Дъщерите на Конфедерацията» единодушно заскърцаха със зъби. Югът съвсем се разбесня. Всички щати от крайния Юг и един пограничен забраниха безусловно прожекциите на двата филма — на втория за това, че просто е реалистичен, а на първия просто за компания, и филмите стояха под възбрана, докато не се намесиха професионалните политици. Тогава забраната беше вдигната

и двата филма бяха цитирани безкрайно в речите на съответните оратори като ужасни примери за това, в какво вярват и какви възгледи изповядват някои личности. Това беше прекрасен предлог да се ударят барабаните на расовата ненавист.

Нова Англия се опита да запази достойнството си, но не успя. Депутатите от селските окръзи в щата Ню Йорк гласуваха дружно за забраната на филмите ни във всичките щати. Призовките от съда по обвиненията в клевета се посипаха върху нас като градушка, но макар и всеки нов иск да ни се връчваше под гърма на фанфари, почти никой не знае, че ние не загубихме нито едно дело. Наистина налагаше се час по час да тичаме до разни висши инстанции, обаче когато делото попаднеше в съда, който не беше заинтересуван от нашето осъждане, документите, запазени в архивите, неизменно потвърждаваха истинността на това, което показвахме на екрана. На възпалената гордост, привикнала да се перчи със славните деяния на предците, ние бяхме изсипали порядъчно кал! Ние показахме, че не всички, имащи власт, можеха да се похвалят с безукорната неопетненост на своите одежди, и че във войната за независимост далече не всички англичани бяха самохвални наглеци, но че не бяха и ангели. В резултат на това Англия забрани внасянето на двата филма и представи протестна нота в Държавния департамент. Зрелището, където се показва как конгресмените от Южните щати в пълно единодушие с конгресмените от Нова Англия одобряват призива на посланика на чуждата държава за подавяне свободата на словото, беше твърде скандално. В Детройт Ку-клукс-клан запали пред влака, с който пътувахме, порядъчно голям кръст, а такива организации като «Националната асоциация за съдействие на прогреса на цветното население» излязоха с резолюции, твърде ласкателни за нас. Най-злобните и непристойни писма предавахме на нашия адвокат, но на юг от Илинойс не бе осъден нито един от техните автори.

Постепенно и незабележимо се натрупваше и укрепваше убеждението, че подобни неща са се случвали наистина и могат да се случат отново, а може би се случват и в момента, защото извращението на истината е въздействувало твърде дълго на националната психология. Ние бяхме доволни, че все по-голям брой хора достигат до извода, до който дойдохме самите ние: миналото не трябва да се

забравя, а е нужно да се разбере и оцени безпристрастно. Именно и към това се стремяхме.

Забраната на филмите в някои щати почти не се отрази на чистата печалба, която те донесоха, и в очите на Джонсън бяхме напълно оправдани. Нали той предсказваше пълния им провал, «защото в киното не бивало да се говори истината».

Всичко ставаше, както искахме. Нашата известност достигна зенита — никога вестниците не бяха хвалили и ругали никого с такава жар.

Ние бяхме сензацията на деня. Умишлено се опитахме още от самото начало да си създадем врагове в десните кръгове, и то такива, които биха могли да ни върнат ресто. Нали помниш старата поговорка, че човек се познава по враговете си? Или, казано накратко, шумната известност беше вода за нашата мелница. И ние запретнахме ръкави.

Позвъних на Джонсън в Холивуд. Той се зарадва.

— Е, отдавна не сме се виждали! Какво има, Ед?

— Необходими са ми хора, които умеят да четат по устните. И не по-късно от вчера, както ти се изразяваш.

— Да четат по устните? Това пък за какво?

— Питам те: можеш ли да ги намериш?

— По моему, ти си се преуморил — отговори той с нотки на раздражение.

— По-добре си запиши. Готов ли си? Нужни са ми четци по устните на следните езици: английски, френски, немски, японски, гръцки, фламандски, холандски и испански.

— Ед Лефко! Съвсем ли си полудял, или ще полудяваш? Прощавай, въпросът ми може би изглежда остър.

— Може и да съм полудял. Но тези четци са ми необходими, и то на първо време. Ако се обадят специалисти по други езици, ангажирай и тях. Те също могат да потрябват.

Той се разгневи.

— Откъде, според тебе, ще ги намеря? Ще ги измъкна от собствената си шапка или как?

— Това е твоя работа. Съветвам те да започнеш с местното училище за глухонемеи.

Той не отговори нищо.

— И разбери едно: говоря ти съвсем сериозно. Все едно ми е как ще ги търсиш и на какво ще се натъкнеш, но искам те да ни чакат в Холивуд, когато ние пристигнем, или във всеки случай да са вече на път.

— А кога ще пристигнете?

— След два дни. Трябва да завършим тук това-онова.

Джонсън започна да проклина целия свят и тресна слушалката.

Когато отидохме в кабинета му, там ни очакваше леден прием.

— Ако и това беше шега!... Къде, според вас, могат да се намерят хора, които четат японски по устните? Или дори гръцки?

Ние седнахме.

— Е, имаш ли вече нещо?

— Освен главоболието? Ето — той ми протегна кратък списък.

— И кога ще ги доведеш?

— Кога ще ги доведе! — избухна Джонсън. — Какво? Да не съм ви момче за всичко?

— По същество, разбира се. И престани да се вдетиняваш. И така, кога?

Марс погледна Джонсън и се закиска.

— Какво се лигавиш, глупако?

Марс не издържа и се разсмя с глас. Аз също.

— Смейте се, смейте се! Но няма нищо смешно. Когато позвъних в училището за глухоними, там просто ми треснаха слушалката. Решиха, че ги разигравам. Е, добре. Няма да говорим за това. В списъка имам три жени и един мъж. Това ви устройва с английски, френски, немски и испански. Двата живеят в Източните щати и чакам отговор на телеграмите, които им изпратих. Третият живее в Помон, а четвъртата работи в Аризонското училище за глухоними. Повече не можах да намеря нищо.

Ние обмислихме положението.

— Седни на телефона. Позвъни във всички щати, а ако е нужно — свържи се с Европа.

Джонсън ритна крака на бюрото.

— Е, да предположим, че ми провърви. И защо все пак са ви нужни?

— После ще разбереш. Постави им условието, че трябва да долетят незабавно. Освен това ни трябва и зала за прожекции, но не твоята. И добър съдебен стенограф.

Той проклинаше съдбата си.

— Ние ще бъдем в хотела — казах аз и се обърнах към Марс: — Засега дръжте репортърите настрана. По-късно ще има нещичко и за тях.

С това си тръгнахме.

Джонсън така и не успя да намери човек, умеещ да чете по устните гръцки. По-точно такъв специалист, който при това да говори и английски. Обаче в Лондон той се натъкна на специалистка по фламандски и холандски и в последната минута намери в Сиетъл японец, който работеше в посолството. По този начин ние можехме да разчитаме всичко на четири жени и двама мъже. Те подписаха с нас договор, съставен от Самуелс, който сега водеше всички наши дела. Преди подписването на договора аз произнесох неголяма реч:

— През цялата следваща година вашият живот ще бъде ръководен от този договор, а той съдържа и пункт, позволяващ ни да продължим неговата сила още една година, ако това се наложи. Вие ще живеете в крайградска вила, която сме наели за вас. Фирмите, на които ще заплащаме, ще ви обезпечат всичко необходимо. Всеки опит за връзка с външния свят без знанието ни ще доведе до автоматическото анулиране на нашия договор. Ясно ли ви е? Отлично. Работата няма да бъде трудна, но извънредно важна. Вероятно вие ще свършите всичко за около три месеца, но всеки момент ще бъдете длъжни да се отправите там, където ние сметнем за необходимо — естествено, за наша сметка.

Препоръките за вас и вашата предишна работа бяха проверени грижливо, освен това вие ще се намирате под постоянно наблюдение. Ще ви се наложи да сверявате, а може би и да потвърждавате официално всяка страница, ако не и всеки ред, от стенографските записи, които ще води присъстващият тук мистър Соресон. Разбира се, мистър Соресон, всичко казано се отнася и за вас. Има ли някакви въпроси?

Въпроси нямаше. Предстоеше им да получат приказно възнаграждение и всички сметоха за необходимо да покажат, че оценяват това. Договорът беше подписан.

Джонсън нае неголям пансион и ние платихме луди пари на детективното агентство, което ни обезпечаваше готвачи, камериерки и шофьори. Поставихме условията, че нашите четци по устните няма да обсъждат своята работа помежду си и ще се въздържат от каквото и да е споменаване за нея в присъствието на прислугата, и те спазваха точно нашите инструкции.

Около месец след това свикахме съвещание в прожекционната зала на Джонсън. Беше готова една единствена ролка от филма.

— Е, в какво се състои работата?

— Сега вече ще узнаете причината за цялата наша мелодраматическа тайнственост. Не викайте киномеханика. Тази лента ще извъртя аз. Внимавайте как ще ви се стори.

— До гуша ми дойдоха тези детски шеги! — каза Кеслер, изразявайки всеобщото раздражение.

Отваряйки вратата на прожекционната, аз чух как Майк добави.

— Не повече, отколкото на мен!

Извъртях филма, пренавих лентата и се върнах в залата.

— Преди да продължим разговора — се обърнах към всички, — прочетете този нотариално заверен запис на това, което говореха персонажите, които току-що видяхте. Техните думи бяха разчетени по движението на устните.

Раздавайки екземплярите от стенограмата, добавих:

— Впрочем те, строго казано, не са персонажи, а съвсем реални хора. Аз ви показах документален филм. И от стенограмите ще узнаете за какво говореха те. Четете. Ние с Майк ви донесохме още нещо. Докато го монтираме, вие ще успеете да прочетете всичко.

Майк ми помогна да внесем апарата в залата. Когато отворихме вратата, Кеслер хвърли стенограмите в екрана.

Е, ти можеш да се досетиш лесно какво стана по-нататък. Отначало те не вярваха нито на очите си, нито на търпеливите обяснения на Майк. Наложих му се на два пъти отново да включва апарата и да навлезе достатъчно далече в миналото на Кеслер. Тук вече те повярваха.

Марс пушеше без прекъсване, Бернщайн нервно въртеше из пръстите си златно моливче, Джонсън се хвърляше из залата като тигър в клетка, а Кеслер седеше мълчаливо, съсредоточен в апарата.

Джонсън непрекъснато си мърмореше нещо под носа. После той се спря и размаха юмрук под носа на Майк.

— Дявол да те вземе! Ти даваш ли си сметка що за нещо е това? Защо ви е хрумнало да губите време за тези филми? Та вие можете да хванете за гушата целия свят! Ако знаех...

— Ед, обясни му — обърна се към мене Майк.

Аз обясних. Не помня какво точно говорих. Но това и не е важно. Въз всеки случай казах му как сме започнали, какви планове сме си набелязани и какво мислим да правим сега. В заключение съобщих как се готвим да използваме лентата, която току-що са видели.

Джонсън подскочи като ухапан от змия.

— Това няма да излезе от ръцете ви! Ще ви обесят... Ако преди това не ви линчуват!

— Възможно е, но ние сме готови да рискуваме.

Джонсън се вкопчи в своите редеещи коси. Марс скочи и се приближи.

— Сериозно ли говорите? Вие имате действително намерението да заснемете такъв филм и да го покажете на целия свят?

— Именно — кимнах аз.

— И да се лишите от всичко, което сте придобили?

Марс се обърна към останалите:

— Не, той се шегува.

— Нищо няма да излезе — каза Бернщайн.

Започна безсмислен спор. Аз се опитвах да им докажа, че сме избрали единствения възможен път.

— В какъв свят вие мислите, че живеете? Или просто ви е омръзнало да живеете?

— Колко, според вас, ще ни остане да живеем, ако направим такъв филм? — пробъбри Джонсън. — Вие сте ненормални. А аз не съм. И няма да си сложа главата в торбата.

— Може би сте прав, а може би не — каза Марс. — Може би сте полудели вие, може би аз. Но винаги съм казвал, че в един прекрасен ден ще поставя на карта всичко. А ти, Берни?

Берищайн каза скептично:

— Всички видяхте какво е донесла последната война. Може би това ще помогне? Аз не знам. Но трябва да се опита. Считайте, че съм с вас.

— Кеслер?

Той завъртя глава:

— Детски работи! Кой се готви да живее вечно? Кой ще се съгласи да изпусне такъв шанс?

Джонсън вдигна рамене.

— Да се надяваме, че ще ни затворят на едно място. Щом ще се полудява, да полудяваме всички.

Ето това е.

Ние се заехме за работа, обхванати от поривите на надеждата. След четири месеца четците по устните завършиха своята работа. Няма защо да разказвам как се отнасяха те към този динамит, който Соресон нанасяше ежедневно на хартията под тяхната диктовка. Заради душевното им спокойствие не им съобщихме какво мислим да правим със записите, а когато завършиха, ги изпратихме в Мексико, където Джонсън бе наел неголямо ранчо. Четците можеха да ни потрѣбват.

Докато копирчиците се трудеха пряко сили, Марс въобще не знаеше почивка. Вестниците и радиото крещяха, че премиерата на новия ни филм ще се състои едновременно във всички най-големи градове на света. И че това ще бъде последният филм, който ще се наложи да направим. Изразът «ще се наложи» предизвикваше недоумение и интригуваше. Ние разпалвахме любопитство, отказвайки се да съобщим каквото и да е за съдържанието. Премиерата се състоя в неделя. А в понеделник се разрази буря.

Бих искал да зная колко копия от този филм са се запазили. Колко копия избягнаха конфискацията и кладата. Това беше филм за двете световни войни, показани с нелесна откровеност, с подчертаване на факти, които можеха да се открият с голям труд в няколко книги, забутани в тъмните ъгли на библиотеките. Ние показахме и назовахме поименно подпалвачите на войната — на тези, които са лъгали цинично своите народи, тези, които, призовавайки лицемерно към патриотизъм, обричаха на смърт милиони. Ние показахме тайните предатели на нашата страна и предателите в страните на нашите противници — тези двулики Януси, които не бяха разобличени до този момент. Нашите четци по устните поработиха добре: това вече не бяха догадки и предположения, основани на разпръснати и съмнителни

сведения, съхранявани в архивите, а думи и дела, които не можеха нито да се замаскират, нито да се отричат.

В Европа филмът беше свален от екраните още на първия или на втория ден. (Между другото Марс загуби няколкостотин долара за рушвети, за да се сдобие с допускането на филма на екрана без предварителна цензура.)

Но там, където филмът беше забраняван или унищожаван, веднага се появяваха писмено неговите изобличаващи данни и започваше тайно показване на контрабандно добити копия.

У нас, в Щатите, федералното правителство, принудено да действа под яростния натиск на пресата и радиото, забрани каквито и да е демонстрации на нашия филм, «съдействайки за благополучието на страната и обезпечавайки нейното вътрешно спокойствие».

По това време ние се намирахме в Мексико, в ранчото, което Джонсън бе наел за нашите четци по устни. Джонсън се разхождаше нервно из стаята — всички ние слушахме речта на генералния прокурор на Съединените щати:

— «... и накрая, днес бе отправена нота до мексиканското правителство със следното съдържание. Цитирам: „Правителството на Съединените щати моли за незабавното арестуване и естрадикция на долупосочените лица:

Едуард Джозеф Лефкович, известен като Лефко,

Мигел Хосе Сапата Лавяда (Майк сложи крак върху крак),

Едуард Ли Джонсън (Джонсън хвърли цигарата на пода и рухна в креслото),

Роберто Честер Марс (Марс запали цигара. Лицето му потреперваше),

Бенджамин Лайонел Бернщайн (той се усмихна с крива усмивка и закри очи),

Карл Вилхелм Кеслер (свирепа ругатня).

Горепосочените лица подлежат на съд по обвинения, включващи престъпен заговор, подстрекателство към метеж, подозрения в държавна измяна...“»

Аз изключих приемника и казах, без да се обръщам към никого:

— Вероятно мексиканската полиция вече се е насочила насам. Ще бъде по-просто да се върнем сами и да погледаме как ще свърши

всичко това.

И ние се върнахме. Агентите на ФБР ни посрещнаха на границата.

Мисля, че за нашия процес следяха вестниците, радиото и телевизиите на целия свят. При нас не допускаха никого освен адвоката ни. Самуелс прелетя от Калифорния, но му се удаде да ни посети чак след седмица.

Нашият процес започна с обичайното поливане на помия, с която е прието да поливат обвиняемите, за да ги представят долни негодяи. (Почетните търговци, които някога шантажирахме, отдавна си бяха получили обратно всички пари и сега имаха достатъчно съобразителност да запазят мълчание, така че единствената наистина неблагоприятна история в миналото ни остана неизвестна за съда. Може би са се притеснявали, че сме запазили някои от негативите.) Ние седяхме в залата на Двореца на правосъдието и с голям интерес слушахме печалната история, която излагаше прокурора.

Обвиняваха ни, че бяхме оклеветили преднамерено и зловредно великите хора, които безкористно и самоотвержено бяха посветили себе си на службата на общественото благо; че бяхме издевателствували над мъжеството и подвига на тези, които бяха паднали славно на бойното поле, и въобще бяхме смущавали умовете и сели бунт; че безсмислено бяхме поставили под заплаха традиционните дружески отношения с другите страни, излагайки изопачено измислени събития.

Всяко ново обвинение предизвикваше одобрителна реакция у най-солидната публика, изпълнила залата — високопоставени чиновници, влиятелни промишленици и финансисти, представители на чужди държави. На процеса не можеха да попаднат дори всички конгресмени, местата бяха предоставени само на депутатите от най-големите щати. Както виждаш Джо, на нашия защитник се наложи да излезе пред аудитория, настроена повече от враждебно. Обаче Самуелс е надарен с това невъзмутимо чувство за хумор, което обикновено съпътствува дълбоката увереност в себе си, и не се съмнявам, че на него му харесваше да стои пред съдебните върхове на нашата страна, знаейки какъв сюрприз ги очаква. И той сложи под тях мината с голямо изкуство. Започна така:

— Ние считаме, че подобни обвинения могат да имат само един отговор и че този отговор ще бъде достатъчен. Вие видяхте филма, за който става дума. Възможно е да сте забелязали това, което беше назовано «поразително сходство» на актьорите с изобразените държавни дейци, които бяха назовани във филма с действителните им имена. Възможно е да сте обърнали внимание на жизнеността на всички детайли, но към това ще се върна по-късно. Предполагам, че нашият първи свидетел ще ви изясни как именно смятаме да опровергаем обвинението, издигнато от прокурора.

Той извика свидетеля. По-точно свидетелката.

— Вашето име и фамилия?

— Мерседес Мария Гомес.

— Професия?

— До миналата година бях учителка в Аризонското училище за глухоними. Учих глухо родените деца да говорят и четат по устните.

— А вие самата четете ли по устните, мис Гомес?

— От петнадесетгодишна страдам от пълна глухота.

— Говорещите на какви езици сте способна да разбирате, мис Гомес?

— На английски и испански.

По молба на Самуелс бе проведен съдебен експеримент: един мексикански офицер, самоличността на когото беше потвърдена от посланика на неговата страна, намиращ се сред публиката, взе библията на испански език, отиде в дъното на залата, отвори я наслуки и започна да чете наум. Макар че в залата настана мъртва тишина, до пейките на свидетелите, както можаха да се убедят съдиите и прокурорът, не достигаше нито звук. Самуелс каза:

— Мис Гомес, моля ви, вземете бинокъл и ако ви е възможно, повторете на съда, какво чете този офицер.

Тя взе бинокъла и умело го насочи към лицето на офицера, който мълчеше и чакаше сигнал, за да продължи.

— Аз съм готова — каза тя.

Офицерът започна да чете отново и мис Гомес високо, отчетливо и уверено започна да говори нещо непонятно — аз не зная испански. Това продължи минута, две.

След това офицерът се приближи към масата на съдиите и стенографката прочете запис на думите на мис Гомес.

— Да, аз прочетох именно това — потвърди офицерът.

Самуелс предложи на обвинението да доразпита свидетелката, но експериментите само потвърдиха, че тя чете еднакво добре по устните и английски, и испански.

След мис Гомес Самуелс призова като свидетели и останалите наши четци по устните.

Когато разпитът завърши, председателят на съда заяви, че е убеден в тяхната квалификация, но не вижда какво отношение има всичко това към разглежданото дело. Самуелс, сияейки в уверена усмивка, се обърна към него:

— Благодарение на снизходителността на съда и въпреки усилията на уважаемия представител на обвинението ние доказахме поразителната точност, с която може да се чете по устните и с която, в частност, четат показаните в съда свидетели. Ние ще построим своята защита, изхождайки от тази предпоставка и от още една, на която до този момент не считахме за нужно да даваме гласност, а именно — във филма бяха снимани не актьори, а непосредствено тези хора, които са назовани в него със своите пълни имена и фамилии. В този филм няма нито един игрален кадър, той има чисто документален характер и представлява от само себе си поредица от действителни епизоди, снимани непосредствено, а после монтирани по най-разигран начин.

Залата изумено зашумя, а прокурорът раздражено извика:

— Това е нелепост! Какви документални снимки би могло да има тук...

Без да обръща внимание на шума и протестите, Самуелс ме повика. След обичайните предварителни въпроси ми беше позволено да дам обяснения, така както желая. Макар че бяха настроени враждебно, съдиите така се заинтересуваха, че отклоняваха всичките безбройни възражения, с които ме прекъсваше прокурорът. Доколкото помня, аз изложих накратко нашата история и завърших горе-долу така:

— Ние избрахме този път за това, защото нито аз, нито мистър Лавяда можехме да унищожим неговото изобретение, тъй като, все едно, то неизбежно щеше да бъде повторено.

Ние не искахме и не искаме този апарат да бъде използван секретно от самите нас или от някакъв друг тесен кръг лица за корисни цели.

Тук аз намерих с поглед съдията Бронсън, известен със своите либерални убеждения. От времето на последната война всички изследвания в областта на атомната енергия се водят под егидата на фиктивен граждански орган, но в действителност — «под защитата и ръководството» на армията и флота. Тази «защита и ръководство», както ще потвърди без съмнение всеки компетентен физик, са само димна завеса, зад която се крият тъп консерватизъм, най-дълбоко невежество и неразбраност. Всяка страна, ако тя подобно на нашата от глупост се опре на закостенелите форми на милитаристичното мислене, неизбежно ще изостане в развитието на науката. Ние сме твърдо убедени, че дори и най-малкият намек за потенциалните възможности на откритието на мистър Лавяда при съществуващия в нашата страна режим би довел до незабавната конфискация на патента, който той би се опитал да получи. Ето защо мистър Лавяда не е поискал да вземе патент и няма да го вземе. Той, както и аз, считаме, че такова откритие не може да принадлежи на един човек, на група хора или дори на цяла държава — то трябва да принадлежи на целия свят, на цялото човечество. Ние знаем и сме готови да докажем, че вътрешната и външната политика на нашата страна се ръководят иззад кулисите от тайни групировки, които заради своите цели извращават политическите теории и пренебрегват човешкия живот.

В залата тежеше мълчание, пълно с ненавист.

— Твърде дълго секретните договори и отровната лъжлива пропаганда определяха мислите и чувствата на простите хора, твърде дълго украсените с ордени лъжци гreeха ръце на най-високите длъжности. Апаратът на мистър Лавяда ще направи невъзможни лъжата и предателството. И всички наши филми бяха снимани, за да се достигне тази цел. В началото ни трябваша пари и известност, за да покажем на хората от целия свят това, което, както вече знаехме, е истината. Ние направихме всичко, което беше по силите ни. А сега бремето на отговорността лежи вече не върху нас, а върху този съд. Нашата вина не е в измяната, не е в лъжата и клеветата, ние не сме виновни за нищо освен за дълбокото и искрено желание да служим на човечеството. Мистър Лавяда ме помоли да съобщя на съда и на целия свят от негово име, че неговото единствено желание е било да предаде своето откритие в ръцете на цялото човечество, за да предотврати

възможността за война, но до този момент той не е могъл да го осъществи.

Зрителите замряха на столовете си, желяйки от сърце да бъде застрелян на място без повече приказки. Под блестящите мундири се криеше страх и кипеше ненавист, а репортьорите дращеа в бележниците, изпреварвайки думите. Гърлото ми пресъхна от напрежение. Тези две речи, които Самуелс и аз репетирахме напоследък, бяха като искра в барутен склад. Какво ще последва след това.

Самуелс умело се възползува от паузата.

— С разрешение на съда искам да кажа, че сега мистър Лефко ще излезе с някои заявления. Да, поразителни заявления, но тъй или иначе те се поддават на проверка, която или ще ги потвърди напълно, или ще ги опровергае. И аз вярвам, че тя ще ги потвърди!

Той излезе и след няколко минути вкара в залата апарата. Майк стана. Публиката беше явно разочарована. Самуелс се спря точно срещу съдиите и едва-едва се обърна, забелязвайки, че телеоператорите насочват към него своите камери.

— Мистър Лавяда и мистър Лефко ще ви покажат... Предполагам, че обвинението не възразява?...

Той явно провокираше прокурора, който стана, отвори нерешително уста, но премисли и седна отново.

— С разрешение на съда — продължаваше Самуелс — необходимо ни е малко разместване. Ако съдебният пристав бъде така добър... Да, благодаря ви.

Дългите маси бяха отдръпнати. Самуелс продължаваше да стои на същото място. Погледите на всички бяха устремени върху него, а той постоя така още няколко секунди и после отиде при стола си и седна, обявявайки с официален тон:

— Мистър Лефко!

Сега всички погледи се съсредоточиха върху Майк, който застана мълчаливо зад апарата. Аз се изкашлях и казах:

— Съдия Бронсън...

— Слушам ви, мистър Лефко.

— Вашата безпристрастност е известна на всички.

Той се намръщи недоволено.

— Ще се съгласите ли да послужите за прицел на апарата, за да бъдат отстранени всички подозрения за възможна измама?

Той помисли, после бавно наведе глава. Прокурорът се опита да протестира, но протестът му бе отклонен.

— Ще ни кажете ли къде и кога сте били така, че точно на това място и по това време да е била напълно изключена възможността да присъствуват странични свидетели или скрити камери.

Той се замисли. Минаваха секунди. Минути. Напрежението достигна крайния си предел. Накрая той каза тихо:

— Хиляда деветстотин и осемнадесета година. Единадесети ноември.

Майк ми направи знак и аз попитах:

— Кой е точният час?

Съдията Бронсън погледна Майк.

— Точно единадесет часа. Часът, в който беше обявено примирието... — След неголяма пауза той добави: — Ниагарският водопад.

В пълната тишина чух пощракването на ключовете за настройка и Майк отново ми направи знак.

— Необходимо е да се угаси осветлението. Гледайте на лявата стена. Във всеки случай в тази посока.

Бронсън ме погледна, а после премести погледа си на лявата стена.

— Готов съм.

Полилеите угаснаха. Телеоператорите замърмориха раздражено. Побутнах Майк по рамото.

— Хайде Майк, покажи им!

Всички ние обичаме от сърце театралните ефекти и Майк не прави изключение. Внезапно, кой знае откъде, пред нас изникнаха неподвижни гигантски каскади. Ниагара. Чух зачестеното дишане на присъстващите в салона, когато точно под нас се раззина святкащата бездна. Надолу, надолу, надолу, докато не се оказахме на самото дъно на безмълвния водопад, поразителен в своето застинало величие. Аз знаех, че Майк е установил времето точно на единадесет часа. Той панорамираше към американския бряг. Там стояха няколко туристи. Техните замръзнали в най-неочаквани пози фигури предизвикваха

почти комично впечатление. На земята белееше сняг, във въздуха висяха снежни облаци. Времето спря.

Бронсън почти извика:

— Достатъчно!

Млада двойка — тя и той. Дълга пола, широк военен шинел. Те стояха прегърнати лице срещу лице. В тъмнината зашумоли ръкавът на Майк и фигурите се раздвижиха. Девойката плачеше, а войникът се усмихваше. Тя се отвърна, но той я притегли към себе си. В този момент към тях притича друга двойка и четиримата весело се хванаха за ръце.

— Достатъчно! — хрипливо каза Бронсън.

Светлината в залата пламна и няколко минути след това заседанието на съда беше отложено. Оттогава измина повече от месец.

Взеха ни апарата и сега ни охраняват войници.

Прощавай, това дори не е така лошо. Доколкото ни е известно, вече са били направени няколко опита да ни линчуват и спрели тълпата едва на съседната улица. Миналата неделя наблюдавахме с Майк как долу беснее беловлас фанатик. Неговите вопли бяха неразбираеми, но все пак чухме някои думи: «Дявол! Антихристи! Ругателство над Библията!»

Навярно в града биха се намерили и хора, които с удоволствие биха ни хвърлили в огъня като изчадия адови. Бих искал да зная какво мислят да предприемат ръководителите на разните църкви сега, когато можеш да видиш истината със собствените си очи. Ще се намерят ли специалисти, умеещи да четат по устните арменски език или коптски, или латински? И чудо ли е чудото, сътворено с помощта на механически средства?

Работата придобива лош обрат. Откараха ни някъде. Къде именно, не зная, знам само, че климатът тук е горещ, и съдейки по пълното отсъствие на граждански лица, се намираме в лагера на някаква военна част. Ние разбираме какво ни заплашва. И тези записки, Джо, които започнах, за да убия времето, сега се оказаха необходимо предисловие към молбата, с която искам да се обърна към теб. Прочети ги до края и после започни да действуваш.

Разбира се, от вестниците ние можехме да почерпим само повърхностна и едностранчива представа за положението. Обаче войниците също са хора, и стаята почиства чистачка, а обедът се

сервира от сервитъори. И ни се струва, че все пак знаем истината за това, което става.

На улиците и в частните къщи се събират митинги, две общества на ветераните изгониха своите ръководства, седем губернатора подадоха оставка, трима сенатори и десетки членове на палатата на представителите се оттеглиха от работа във връзка със «състоянието на здравето им» и настроението в страната е най-тревно. Носят се слухове, че Конгресът прави спешна поправка на конституцията, забраняваща използването на такива апарати от частни лица и каквито и да е организации освен от тези, на които ще бъде издадено за това разрешение от федералното правителство.

Говори се също, че из цялата страна се организира поход до Вашингтон с искането да бъде доведен докрай процесът срещу нас и да бъде установено доколко нашите обвинения са верни. Всички вестници, радиото и телевизията в момента са под контрола на ФБР и армията. Конгресът е зает отвсякъде от петиции и искания, но те рядко достигат до адреса.

Веднъж жената, която подреждаше стаята ни, каза:

— Явно, че мястото за писмата и телеграмите, адресирани до вас, вече е недостатъчно. А на колко хора се иска да ви видят, за да разменят мисли. Но нищо не излиза — цялото здание е буквално натъпкано с военна полиция — завърши мрачно тя.

Майк ме погледна и аз, покашляйки, я попитах:

— А какво мислите за това вие?

Тя умело обърна възглавницата и я изтупа.

— Аз гледах вашия последен филм, преди да го забранят. Гледала съм всичките ви филми. След работа гледах по телевизията и процеса срещу вас. Слушах как им отговаряхте. Аз така и не се ожених, защото моят годеник не се върна от Бирма. По-добре попитайте него какво мисли... — и тя кимна към часовия, съвсем млад момък, в чиито задължения влизаше да следи да не се разговаря с нас. — Попитайте него дали иска някакви гадове да го заставят да стреля в друг такъв бедняк, какъвто е самият той?... Чуйте какво ще каже и после ме питайте искам ли да хвърлят върху мене бомба само заради това, защото на някого тук се е приисквало да заграби повече, отколкото вече има.

През следващата седмица вестниците излезнаха с гигантски заглавия:

«Чудодейният лъч — собственост на САЩ»,
«Поправката към конституцията чака утвърждаване»,
«Лавяда и Лефко са освободени».

Ние действително бяхме освободени. Благодарение на Бронсън. Но във вестниците навярно не съобщиха, че тук ни изолираха отново «в интерес на нашата собствена безопасност», както ни обясниха. И аз мисля, че от това място ще излезем само с краката напред.

Не ни дават вестници, не ни разрешават кореспонденция, държат ни в пълна изолация. Не, няма да ни пуснат. Те вярват, че вече няма защо да се опасяват от нас, след като веднъж сме отрязани от външния свят и няма да можем да построим друг апарат. А когато шумът утихне и бъдем забравени, може би надеждно ще ни скрият под два метра пръст. Е, друг апарат не можем да построим. Но нима толкова сме отрязани от света?

Помисли — с появата на нашия апарат войната става невъзможна. Ако всяка страна, всеки човек има такъв апарат, всички ще бъдат защитени еднакво. Но ако той ще принадлежи на която и да е страна, то останалите няма да се примирят с това. Може би ние действувахме неправилно. Но бог е свидетел, че направихме всичко, което можахме, за да попречим на човечеството да попадне в капан.

Апаратът на Майк е в ръцете на армията, и самият Майк е в ръцете на армията. Джо, остава малко време. Един от часовете ще ти предаде ръкописа и надявам се, навреме.

Много отдавна ние ти дадохме един ключ и изразихме надеждата, че никога няма да те помолим да се възползуваш от него. Но ето че дойде време да го употребиш. Това е ключът на един от сейфовете на Детройтската банка. В сейфа лежат писма. Изпрати ги по адресите — само не всички заедно и не от едно и също място. Те са адресирани във всички страни до хора, които ние познаваме, които сме проверили добре, умни, честни и способни да изпълнят плана, който предлагаме.

Но побързай — всеки момент някому може да дойде в главата, че сме скрили някъде втори апарат. Втори апарат ние нямаме. Би било глупаво да го строим. Но ако някой съобразителен млад лейтенант получи апарата в свое разпореждане, за срок, достатъчен, за да

проследи нашите минали действия, той ще открие този сейф с плановете и писмата, готови за изпращане. Сега виждаш защо е необходимо да се бърза.

Побързай, Джо!“

---

[1] «Бенхур» — псевдоисторически американски филм с библейски сюжет. Принадлежи към т.нар. «суперколоси», чиято постановка струва изключително скъпо. ↑

Публикувано в списание „Антени“, брой 17/1972 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.